

4680

W 6.

Z tiefmühle

894.5115

Z - 57

1930

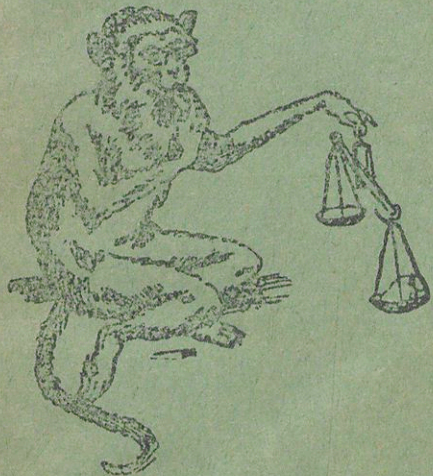
1032

59329

ԳՐԱՐԱՆ, ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ
Ս. ՇԱՐԲ

ՈՒ. Ե

ՀԵՔԵԱԹՆԵՐ (Գ)

Թարգմ. Հունգարերենից
Հ. Մ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ
Տպ. Գրուժուստա
1930
ԳՐԱՌՄՈՍԱՍ

894.548
2-57

2003

22578

Թ Ո Փ Ի Կ Ը

894.5110

Հ - 57

56

2319-55

Handwritten notes in purple ink, possibly a date or reference number.

Անգամ մը ազքատ մարդ մը իր կնոջը հետ տօնավաճառ զնաց: Անոնք ճամբան գեղեցիկ պարտէզի մը հանդիպեցան Կինը ներս նայելով ամուսինին բաւ.

—Սիրելի ամուսինս, իսկոյն կը մեռնի՞մ եթէ սա թօփիկ ազցանէն չուտեմ:

Վախցաւ խեղճ մարդը, իսկոյն ցանկապատէն պարտէզ ցատքեց և ափ մը ազցան ժողվեց: Երբ ցանկապատէն գուրս պիտի ցատքէր՝ իր առջիւ տեսաւ պարտէզին տէրը, որ չոր կախարդ մըն էր: Վախէն զողաց խեղճ մարդը և աղաչեց կախարդին որ ներէ իրեն:

Կախարդը բաւ.

—Լաւ, բան մը չպիտի ընեմ, բայց խօսք
որ երբ դուռակ մը ունենաս՝ ինծիպիտի տաս
կոտորացաւ մարդը և անարեկամ զէպի կի-
նը վազեց: Եստ չանցած ազլիկ դուռակ մը ձը-
նաւ: Այդ օրն իսկ մէջտեղ ելաւ կախարդը: ազ-
ջիկը ստաւ գնաց և անուէն ալ Թոփիկ զբաւ
աւ մեծ, բարձր աշտարակի մը գագաթը բան-
աեց: Աշտարակը ոչ գուռ ունէր և ոչ սանդուխ,
միայն մէկ պատուհան ունէր: Կախարդը երբ
վեր ելել կ'ուզէր կը պոռար.

—Թոփիկ, վարսերդ վար ձգէ:

Գեղեցիկ ազլիկը վար կը ձգէր վարսերը որ
մինչև գետին կը հասնէին, կախարդը վարսե-
րուն պլուելով վեր կ'երթար և նոյն կերպով ալ
վար կ'իջնէր: Անգամ մը երբ այս սակեզոյն մա-
զերուն պլուած վեր կ'ելլէր՝ Թաղաւորին տղան
ձիով անտեղէն կ'անցնէր: Ան պահուրտեցաւ մօ-
տերը և երբ տեսաւ որ կախարդը վար իջաւ և
մեկնեցաւ՝ ինքն ալ բարձրաձայն կանչեց.

—Թոփիկ վար ձգէ վարսերդ:

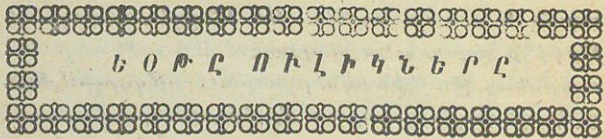
Թոփիկը կախեց վարսերը և տղան
սակեզոյն մաղերուն պլուելով ինքն ալ
վեր ելաւ: Թոփիկ ուրախացաւ, անոր
կերպիւր և ըմպիկ տուաւ և միայն
խրիկուան զինքը վար իջնուց: Բայց երկ-
րորդ օրը տղէն եկաւ Թաղաւորին

տղան և սկսան խորճիլ թէ ի՞նչպէս կարելի է
Թոփիկը ազատել աշտարակէն: Ան ամէն օր մե-
տաքսեայ թաշկինակներ բերաւ, սրպէսզի Թո-
փիկ անոնցմով պարան մը հիւսէ և վար կա-
խելով՝ ազատի այս արգելարանէն:

Օր մը, Թաղաւորին տղան կորսնցուց իր
զմելին: Կախարդը զայն գտաւ և վրէժը աննե-
լու համար անով կորեց Թոփիկին սակեզոյն
վարսերը և գեղեցիկ ազլիկը տարաւ ամայի
տեղ մը նեաեց: Հովը Թոփիկին սակեզոյն մա-
զերը օդին մէջ տարալնեց և մէկ թելը Թա-
ղաւորին տղուն պատուհանը գնաց ու պատմեց
ի՞նչ որ պատահեցաւ Թոփիկին: Թաղաւորին
տղան իսկոյն իր նժույզին վրայ ելաւ, սակեթել
մազը անջեւէն թռելով գնաց այն ամայի տեղը
ուր Թոփիկ միայնակ կ'սպրէր: Թաղաւորին տը-
ղան նժույզին վրայ իր քովիկը նստեցուց գեղե-
ցիկ ազլիկը և տուն տանելով կնուխան տաւ:

Երբ դարունը եկաւ սակեզոյն մազերը ար-
ղէն երկնցած էին Եստ շատեր հետու երկկր-
ներէ կու դային այս հրաշալի մազերը գիտելու:

Ե Օ Թ Ը Ո Ի Լ Ի Կ Ն Ե Ր Ը

Ա

Եւ զմեր եօթը ուլիկ ունէր, Չանոնք շատ կր սիրէր, և չափէն աւելի ուշագիր էր որ անոնց փորձանք մը չհանդիպի Անգամ մը ստիպուած էր քաղաք երթալ որովհետեւ իր հետ չէր կրնար տանիլ զանոնք՝ սենեակի մը մէջ դրաւ և դուռը լաւ մը զօղեց անոնց խտիւլանձնարարելով:

—Փոքրիկներս, երբ իմ ձայնս կ'առնէք և կը տեսնէք որ ձերմակ սաքսս դրան վրայէն ձեզի ցոյց կ'աւ տամ, ա՛յն տեսն միայն վտան եղէք որ ձեր մայրն է դուռը զարնողը, և ա՛յն տեսն միայն դուռը բացէք:

Պատուէրները տալէ ետք մեկնեցաւ Այծը որպէսզի ուլիկներուն ազ բերէ, որովհետեւ անոնք ազը շատ կր սիրէին:

Սակայն չար Գայրը լսած էր Մայր—Այծին իր ուլիկներուն առած պատուէրները:

Երբ Այծը քաղաք մեկնեցաւ՝ Գայրը ինքնիրեն բռաւ:

—Աղու որ նախաճաշ մը պիտի բնեմ հիմա կրնամ ձայնս փոխել և Մայր—Այծին ձայնին նմանցներ բաց ի՞նչ պիտի բնեմ սաքսս որ ձերմակ չէ, այլ՝ սեռ:

Երբ այսպէս խորհելով կ'երթար հացագործի մը տան պատուհանին առջևէն՝ միտքը լաւ գիւտ մը ինկաւ: Իսկոյն փռուր մտաւ, հացագործը վախէն լեղապատառ եղած ներս փախաւ: Գայրը արդէն անոր վնաս մը պիտի չհասցնէր որովհետեւ ո՛չ թէ մարդու՝ այլ ուլի միտի ախորժակ ունէր:

Գայրը անմիջապէս այլերին մէջ թափիկեց սաքերը և զանոնք ձերմկցուց: Յետոյ Այծերուն տնակը գնաց, դուռը զօրկաւ և բարակ ձայնով մը բռաւ:

—Ձիս նե՛րս առէք, սիրուն ուլիկներս, մայրերնի՞զ եմ:

Ուլիկները պատասխանեցին:

—Եթէ մեր մայրիկն էս, առջևի սաքը ցուցու՛ր մեզի:

Գայր այլերոտամ ուրք ցոյց տուաւ. ու-
լիկները ուրախացան որ իրենց մայրը եկած է:
Դուրք բացին: Գայր ներս մտնելով յարձակե-
ցաւ անոնց վրայ ի զուր ուլիկներէն սմանք
անկողնին տակը մտան և միւսները սեղանին
վրայ երան: Գայր մէկիկ մէկիկ սոյսն ալ ըն-
նեց և կերաւ: Միայն մէկ հատը չկրցաւ գտնել՝
որ գաղտնի տեղ մը պահուըտած էր:

Բ

Մայր—Այժր տուն գարձաւ, տեսնելով որ
զուրք բաց է՝ խելոյն այլայլեցաւ: Արտասուելով
ան իր ուլիկներուն ձայն տուաւ, բայց ի զուր,
ոչ մէկ պատասխան, գանձք փնտռեց դարանին
ու անկողինին մէջ, սեղանին տակ, բայց անոնց-
մէ ոչ մէկը գտաւ:

Վերջագէս պատէն կախուած ժամացոյցին
դռնակը բացաւ, ուլիկին մէկը հսն կկգամ պահ-
ուըտաւ էր՝ սարսափէն գրեթէ կիտամեւ եղած:

Մայր—Այժր գայն զուրս հանեց, կերակրեց,
չուր խմցուց և երբ ուլիկը սւժ առաւ՝ պատմեց
ինչ որ պատահած էր:

—Կեցի՛ր զուն, չար Գայր, բաւ Այժր, ան-
չաւշտ որ մը պիտի հանդիպիս ինձի:

Դուրս ելան, պարտէղ դաշին, ի՞նչ տեսնեն,
հոն, Գայր խնձորենիի մը տակ կը քնանայ:

ա՛յնքան կերած է, որ վրան շարժելու կարողու-
թիւն իսկ չէ մնացած:

Մայր—Այժր ըսաւ իր ուլիկին.

—Չաւա՛կս, գնա մեծ մկրատը բեր:

Ուլիկը մեծ մկրատը բերաւ: Մայր—Այժր
ձեղքեց Գայրին փորը: Փորէն ի՞նչ ելլայ ազէկ:
Ուլիկները մէկիկ մէկիկ ողջ առողջ դուրս ելան
և իրենց մօրը չարս կողմը ցատկոտեցին, խելացի
մօրերնուն ձեռքը և երեսը համբուրեցին:

Մայր—Այժր պարտէղին ամէնէն ծանր քա-
րերը ժողկեց և անոնցմով լեցուց Գայրին փորը,
բաւ մը կարեց: Յետոյ ուլիկներով միասին տուն
կրթալով՝ անկից դիտեցին թէ ի՞նչ պիտի ընէ
Փայրը:

Երբ Գայրը արթնցաւ՝ շատ ծարուցած էր:
Դէպի ազրիւրը ուզեց վազել, բայց չէր կրնար,
որովհետեւ փորը ծանր քարերով լեցուած էր:
Հազիւ ջրհորին մօտեցաւ ու երբ դուլէն շուր
պիտի խմէր՝ փորի ծանր քարերը դինքը
վար քաշեցին, հուռաարակչուութիւնը կորսնցուց
և ջրհորը իյնալով խողովեցաւ:

Մայր—Այժր իր ուլիկներուն հետ երջանիկ
օրեր անցուց և այլեւս բնաւ սուսնձին չմտուց
ուլիկները, երբ ստիպուած էր՝ քաղաք կրթալ,
գանտնք ալ միասին կը տանէր:

Եւ ինչպէս որ թագաւորն հրաշայի ազջիկ մը ունեցաւ: Ուրախացան թէ թագաւորն և թէ թագուհին, փառաւոր մկրտութիւն մը ուզեցին ընել, որուն հրաւիրեցին տաններ կրկու յաւերժանարեւոր Տաներէ, կրորդը որ չար էր՝ չհրաւիրեցին: Ան չեկաւ, բայց ստատիկ սխ պահեց արքայազուտարին վրայ:

Մեծցաւ թագաւորին ազջիկը, գեղեցիկ էր ան նոր բացուող վարդի մը պէս և այդ պատճառով Վարդուհի գրին անունը:

Անգամ մը ազջիկը կր թագաւորական պարտի սրահին մէջ կ'երթեւեկէր, սենեակներէն մէկէն տարօրինակ ձայն մը լսեց, ներս

գնաց որ նայի թէ ո՞վ է այս ձայնը հանազր: Ի՞նչ տեսնէ հոն, հարիւր տարեկան պառաւ մը նստած էր, քէին դիմաց կը մանէ:

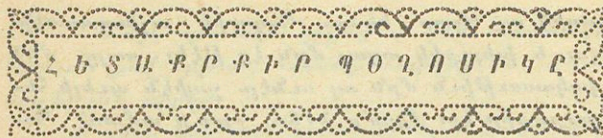
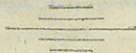
Թագաւորին ազջիկը այս աշխատանքը սիրեց և պառաւէն խնդրեց որ իրեն այ սովրեցնէ մաներ: Պատաւը յանձն առաւ: Թագաւորին ազջիկը ճախարակին քով նստաւ և հաղիւ թէ իլիկը ձեռքը առաւ որ մանէ՝ ձեռքը մտաւ իլիկը և քնացաւ: Չար յաւերժանարը, որ պառաւի կերպարանքով եկած կը մանէր՝ ծիծաղելով անիծեց Վարդուհին որ քնանայ, բայց իրեն հետ քնանայ նաեւ ամբողջ ժողովուրդը, պարտի ամբողջ ընտելութիւնը:

Այգպէս այ եղաւ, այդ վայրկեանին քրնայան թագաւորը, թագուհին, խոհանոցի խոհարարները, պարտիս ձիաւորները, և նոյն իսկ ազաւնիները: Միայն ծագիկները չքնացան, ստո՛ք մեծցան և բոլոր բերդը ծածկեց վայրենի վարդը և այնպէս մը ծածկեց պատերը որ մարդկային աչքը ծագիկներուս ետեւ թան մը չէր կրնար տեսնել:

Անգամ մը հարաւային թագաւորներէն մէկուն որդին այս կողմերը թափառելով, հետաքրքրուեցաւ թէ վայրենի վարդուհին ի՞նչ թանը ծածկած է: Թէեւ մացառները և փուշերը կ'արգիլէին, բայց ան անվախօրէն կտրեց բոլոր

խոջնդոաները, պարիսպէն ներս անցաւ և վեր աշտարակ ելաւ ուր Վարդուէին կը քնանար: Վարդուէին այդ առնն այ ա՛յնքան գեղեցիկ էր ինչպէս հարիւր տարի առաջ՝ երբ չար յաւերժահարսը կախարդեց զինքը:

Թագաւորին տղան այնքան սիրեց՝ որ ծրուեալ համբուրեց գեղեցիկ Վարդուէին Այդ վարկեանին արթնցաւ Թագաւորին ազջիկը արթնցան նաև Թագաւորն ու Թագուէին Թոջուէններն և ծառաները, նայեալէս խոջարարները, որոնք իսկոյն հարիւր տարի առաջ կէս թողած կերակուրները եփեցին և հարսանեկան շքեղ սեղան մը պատրաստեցին: Հարսն եղաւ Վարդուէին, իսկ փեսան՝ հարաւային Թագաւորին գեղեցիկ որդին:

Հ Ե Տ Ա Ք Ր Ք Ի Ր Պ Օ Ղ Ո Ս Ի Կ Ը

Երօքիկ աղեկ մըն էր Պօղոսիկ, զասերը բաւ կը սովորէր, զրել այ զիտէր և Թուարանութեան մէջ առաջինն էր: Բնաւ սուտ չէր խօսեր և նոյն իսկ զուրափն իր հօրը կ'օգնէր՝ երբ ան փայտ կը կտրէր: Արովհետև Պօղոսիկին հայրը փայտահար էր՝ Մնողքը ամառը մեծ անտառը անակի մը մէջ կը բնակէին: Պօղոսիկ այ անոնց հետ հոն կը բնակէր և երբ հայրը անտառը փայտ կտրերու կ'երթար՝ ինք այ ծագիկ ու սուռկ կը ժողվէր, Թոջուէններուն և նոյն իսկ սկիւռներուն ետեւէն կը վազէր:

Ձմեռը երբ հայրը մեծ անտառէն զիւզ փոխադրուեցաւ, ուր եւս ունէին անակ մը, Պօ-

զօսիկ այ հետք եկաւ Պօղոսիկ աշխատասէր,
հյաւ և խելօքիկ տղայ մըն էր թէև, բայց մեծ
պակասութիւն մըն այ ունէր. չափէն աւելի հե-
տաքքքիր էր Ըյտ'ը ձմեռ, բլտ'ը ամառ՝ Պօ-
ղոսիկ իր այս պակասութենէն չէր կրնար ա-
զատիր:

Անդամ մը Ծնունդէն առաջ Պօղոսիկին
հայրը անտառ գնաց, հետ տարաւ նաեւ զինքը:

— Սիրելի հայրիկ, վերը մայրիներուն քով
պիտի երթանք, հարցուց հետաքքքիր Պօղոսիկը:

— Չէ գաւակո, հիմա հան կարելի չէ երթար:

— Ինչու՞ համար, հայրիկ:

— Որովհետեւ այս ատեն Ծնունդի հրեշ-
տակները կ'աշխատին հոն:

— Ծնունդի ծաւերուն համար մայրիներ'ը
կը գտան:

— Այս գաւակո, և անոնց վրայ նշան կը գնեն:

— Ի՞նչ նշան կը գնեն:

— Հրեշտակի տակդոյն մօզ կը կախեն ծա-
ւերուն վրայ, յետոյ կը դարձարեն շատ տեսակ
զեղչեցիկ բաներով:

Պօղոսիկ լեղ, բայց ա՛յնքան հետաքքքրուե-
ցաւ, որ ուղեց ծածուկ երթալ զիտել թէ ի՛նչ
կ'ընեն Հրեշտակները: Մտածեց որ թերևս չեն
նկատար, և կրնայ բլայ որ անոնց օղնէ այ:

Կարծեօ հայրը հասկցաւ տղու՛ն զիտաւու-
թիւնը և խտաւ պատուիրեց.

— Այլ՛ գաւակո, չբլայ որ վեր, հրեշտակ-
ներուն քով երթաս, անոնք մարդոցմէն տես-
նուելի չեն սիրեր:

Ի զօր էին այս պատուէրները: Հազիւ թէ
հայրը իր գործին սկսած էր՝ Պօղոսիկ լեռն վեր
եյաւ, շատ վեր, և երբ մայրիներուն հասաւ՝
արգէն մթնցած էր Յուրտէն անար սկուաները
կափկափեյ սկսան:

Երբ մութը լաւ մը կոխած էր՝ Պօղոսիկ
զանգակի մը ձայնն առաւ ու սիրտը արտիկ
սկսաւ, բայց նորէն շարունակեց իր վերելքը:

Յանկարծ ստքերը գետինը գամուեցան,
վայրկեան մը աչքերն այ գոցեց որ չկերնան
չբացուցիչ լուսաւորութենէն: Երբ աչքերը բա-
ցաւ՝ տեսաւ որ հազարաւոր դարձարւած ծաւեր
լոյսերու մէջ կը պողպալին և տկեվարս հրեշ-
տակները զեռ կը շարունակէին ուրիշ ծաւեր այ
զարգարեյ նրկնային հրաշայի երգեր երգելով և
ա՛յնքան զրազած էին որ չնշմարեցին Պօղոսիկը:
Այնքան գեղեցիկ և նորօրինակ խաղայիքներ
կային ծաւերուն տակ, որոնցմէ շատերը չէր
տեսած զեռ Պօղոսիկ, անշուշտ քաղաքի տղաք-
ներուն համար էին:

Պօղոսիկ փորձեց զեռ առաջ երթալ, ծաւե-
րուն մօտենալ, խորհեցաւ որ կրնար քանի մը
խաղայիքներ ձեռք ձգեր:

Հետաքրքրութիւնը ա՛յնքան սաստիկ էր որ համարձակեցաւ ստաջ երթալ: Չէր անդրադարձած որ փաբրիկ հրեշտակ մը արդէն կանուխէն տեսած էր զինքը, որ ի սկզբան բարկութեամբ ուղեց փանակ անառակ ազան, յետոյ յաւ համարեց տեսնել թէ ի՞նչ կ'ուզէ բներ:

Երբ տեսաւ որ Պօղոսիկ միայն հետաքրքրութեան համար եկած է՝ ոսկեհեր զլուխը շարժելով թուաւ և գոյլով փակցնելիք բերելով գնաց Պօղոսիկին հաեւը կեցած անտը սկանջին քսեց և դայն մայրի ծառի մը ճիւղին փակցուց:

—Օ՛ֆ, օ՛ֆ, բացազանչեց Պօղոսիկ ձեռքը սկանջին տանելով, բայց ուշ էր, Ականջը արդէն ծառին փակած էր և չէր կրնար տեղէն շարժիլ, որովհետեւ երբ ուղեց ստաջ երթալ՝ սկանջը սաստիկ ցաւիլ սկսաւ:

Հիմա միայն սկսաւ փախնալ հետաքրքիր ազանն ի՞նչ պիտի բնէր: Անշուշտ երբ հրեշտակները զինքը հոս տեսնեն՝ պիտի ծեծեն և մինչև ևաք հոս ծառին փակած պիտի ձգեն:

Ամէն ճիւղ թափեց որ սկանջը անգամ մը ծառէն ազատէ, հոգը չէր սաստիկ ցաւը: Ականջը ա՛յնքան երկնցաւ որ կրկինէն աւելին եղաւ, բայց նորէն ծառէն չբաժնուեցաւ:

Փաբրիկ հրեշտակը, որ ետեւէն կը դիտէր, խնդալով քսաւ:

—Քեզի՛ պէս հետաքրքիր Պօղոսիկ, հիմա տեսա՞ր թէ ի՞նչ գէշ բան է հետաքրքրութիւնը: Ականջը թիի մը պէս մեծցած է և ոսկեզօծուած:

Պօղոսիկ այնքա՛ն ուժով փախաւ՝ վախէն՝ որ ծառին ճիւղը սկանջին կրամ մնաց, ու վաղեց, վաղեց, կրցածին չափ վաղեց զէպի՝ ազնո, առանց սկանջի ցաւին ուշ գնելու:

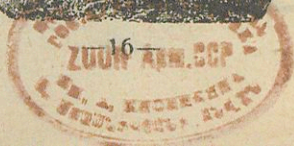
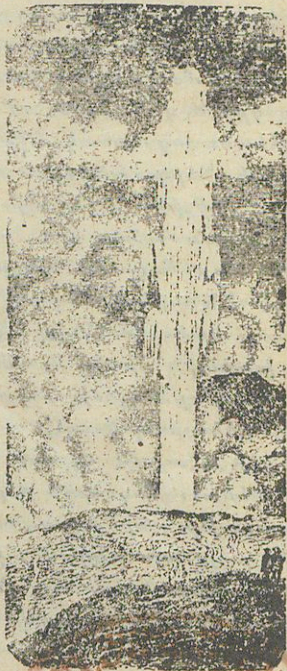
Կէս զիշերին մօտ էր երբ առն հասաւ, և երբ զլսարկը զլսէն վար աւաւ, մայրը սարսուփեցաւ, սրովհետեւ ազուն սկանջը երկաւ անգամը մեծցած և ներկուած էր:

Լուսային, շփեցին՝ ի գու՛ր, հրեշտակին քսած ներկը չկրցան հաներ:

Այդ օրէն ևաք Պօղոսիկ զազրեցաւ հետաքրքիր ըլլալէ: Ան այլևս մարդոց մէջ հազիւ կ'երևար, որովհետեւ ամէնքը կը ծաղրէին զինքը և կը խնդային վրան: Առուցիչը միայն երբ կը տեսնէր զինք, զլուխը այնպէս մը կը շարժէր՝ որ կարծես քսել կուզէր. — Պօղոսիկ այլևս հետաքրքիր պէտք չէ ըլլատ:

Ծնունդը եկաւ: Պօղոսիկ նորէն անտառ գնաց, վեր գազաթը բարձրացաւ ուր մայրի ծառեր կային, բայց այս անգամ ո՛չ թէ հետաքրքրութենէն մղուած էր, այլ գնաց որպէսզի խնդրէ հրեշտակներէն որ ազատեն զինքը ազնու, մեծ ոսկեզօծուած սկանջէն:

Հրեշտակները, տեսնելով որ Պօղոսիկ այլ-
ևս հետաքրքիր չէ՝ ազեղ ախանջին տեղ իրեն
բնական ախանջը դրին, նայելով գեղեցիկ Մնուն-
դի ծառ մըն այ տալին անոր, որովհետեւ կըր-
ցած էր իր պակասուածիւնը դարձաներ

204

4680

«ԳԱՐՈՒՆ» ՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԸՆԲ
Գրատուն «Յրուժուսաս»
Tip. „Frumoasa“, Frumoasa (Jud. Cluj)
Roumanie

Ս. ՇԱՐԲ

- 1. Փոքրիկ Կարմիր Գլխանայուսերը
- 2. Կօշիկ, Հաշված Կատուն
- 3. Ոսկի Ժամանակում լեռնի վախճանը
- 4. Հեքիաթներ
- 5. Հեքիաթներ (Բ)
- 6. Հեքիաթներ (Գ)

468000

Գին հատը 7 լև, արտասահման 1 ֆրև. ֆրև.
(Յուժանիայ հայ Հարժարաններու աշակերանե-
րուն համար քաղաքարար հատը 5 լև)

«ԳԱՐՈՒՆ» մանկական-սրտանեկական տմսա-
թերթի հրատարակումը կրեք թիւերը (սրտակե-
րազարդ 44 մեծադիր 12) կ'արժեն 60 լև

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0008917

